

NEKAZANO KAZUJE
II
Zbornik proznih radova

Bar, 2026

Urednik

Labud N. Lončar

Izdavač

Međunarodno udruženje književnih
stvaralaca i umjetnika Nekazano

Marin Buovac

Zadar, Hrvatska

GRAD KOJI PAMTI – POSVETA UDBINI

Postoje mjesta koja ne moramo poznavati da bismo ih osjećali. Dovoljno je da o njima čujemo, da zastanemo pred njihovim imenom, da osjetimo tišinu koja ih okružuje kao nevidljivi plašt.

Udbina.

Ime koje stoji mirno, ali nosi težinu. U njemu ima nešto tvrdo i nešto blago, nešto kameno i nešto ljudsko. Kao da samo ime već pripada prostoru koji ne traži pažnju, ali je zaslužuje.

Nikada nisam hodao njezinim ulicama. Nisam osjetio lički vjetar na licu, niti stajao na ravnici pod nebom koje izgleda šire nego drugdje. Ipak, postoje mjesta koja nam se približe bez putovanja. Kroz priče. Kroz povijest. Kroz sudbine ljudi koji su ondje ostavili dio sebe i otišli dalje, noseći ga u šutnji.

Udbina mi se ne ukazuje kao geografska točka na karti. Ona je simbol postojanosti. Tišine koja nije prazna. Prostora koji ne više, ali traje.

Zamišljam kuće razmaknute kao da jedna drugoj daju prostora za disanje. Zamišljam jutro u kojima je zrak oštar i čist, u kojima se dah vidi pred licem, a koraci odzvanjaju sporije. Zamišljam večeri u

kojima svjetla nisu brojna, ali su topla. Svako svjetlo kao znak da netko bdije, da netko čuva ognjište i uspomenu.

Mjesta poput ovoga ne pamte samo godine. Ona pamte ljude. Pamte korake koji su prolazili, odlazili, vraćali se. Pamte riječi izgovorene tiše nego drugdje. Pamte i šutnje koje su trajale dulje od razgovora.

Možda nikada neću stajati ondje gdje se pogled širi preko ličke ravnice. Ali osjećam da takva mjesta postoje kako bi nas podsjetila da veličina nije u buci. Nego u trajanju. U sposobnosti da opstaneš i kada si daleko od središta svijeta.

U vremenu kada sve postaje prolazno, postoje točke koje ostaju. Ne zato što su velike, nego zato što su duboke. Duboke u pamćenju. Duboke u zemlji. Duboke u ljudima koji ih nose u sebi.

Ova posveta nije napisana iz iskustva boravka. Napisana je iz poštovanja. Iz svijesti da postoje mjesta čija se snaga ne mjeri brojem stanovnika ni visinom zgrada, nego dostojanstvom.

Jer neka mjesta ne trebamo posjedovati da bismo ih cijenili. Dovoljno je priznati njihovu tišinu. Njihovu postojanost. Njihovu sposobnost da pamte i kada drugi zaboravljaju.

Udbina možda nije grad po administrativnoj oznaci.

Ali je grad po dostojanstvu.

Grad koji pamti i onda kada o njemu ne govorimo. Grad koji traje i onda kada se o njemu šuti. Grad koji ne traži da ga vidiš, nego da ga razumiješ.

I zato joj se obraćam — izdaleka, ali iskreno.
Jer ponekad je udaljenost samo mjera poštovanja.

ISPOD POVRŠINE ZALUŽNICE - PODZEMNO SRCE

Iza crkve, ondje gdje zvono još čuva jeku nedjeljnih jutara, zemlja se otvara tiše nego što bismo očekivali.

U selu Zalužnica, u općini Vrhovine, postoji pećina koja ne traži pozornost. Ne uzdiže se, ne dominira krajolikom. Ona je ulaz — u dubinu. Gotovo vodoravan prag između onoga što vidimo i onoga što slutimo.

Popločan kamenim pločama, njezin ulaz djeluje kao da je oduvijek bio tu, spreman primiti korak znatiželjnika. U suhom dijelu godine, kada se zemlja smiri, moguće je bez napora zakoračiti unutra. Hodati stotinjak metara prema tami koja ne prijete, nego poziva.

U početku je zrak hladniji, ali čist. Miris vlage miješa se s tišinom kakvu ne poznajemo na otvorenom. Zvuk vlastitih koraka postaje glasniji nego inače. Kao da te pećina podsjeća da si tu, ali da si gost.

A onda — jezero.

Podzemno, mirno, gotovo nestvarno. Voda koja ne vidi nebo, ali ga kao da odražava u svojoj tamnoj površini. Ta voda je nekada bila više od prirodnog čuda. Bila je izvor. Sigurnost. Oslonac. Gasila je žeđ seljanima u vremenima kada je svaka kap značila opstanak.

I danas je pitka.

U toj činjenici ima nečeg dirljivog. Kao da dubina čuva ono što površina potroši. Kao da ispod svega postoji rezerva čistoće. Ponekad pomislim kako je to jezero nalik čovjeku. Mirno izvana, a puno dubine iznutra. Tiho, ali snažno. Nevidljivo većini, ali presudno za one koji znaju gdje treba tražiti.

U kasnu jesen, kada kiše natapaju zemlju i oblaci se spuštaju niže, razina vode raste. Pećina tada prestaje biti samo skrovište. Voda se prelije preko ulaza i nastaje potok. Dug, strpljiv tok koji putuje kilometrima, sve do Sinca, gdje se razlije u bare kraj rijeke Gacke. Kao da podzemlje odluči progovoriti.

Tada shvatiš da ništa nije trajno skriveno.

Ono što je ljeti tišina, zimi postaje pokret. Ono što je skriveno, postaje glas. Ono što je duboko, pronađe put prema svjetlu.

Pećina u Zalužnici nije samo prirodni fenomen. Ona je podsjetnik da ispod svakodnevnog života postoji sloj tišine koji nas napaja. Da ispod riječi postoji voda. Da ispod površine postoji trajanje.

Ne moraš biti speleolog da bi to razumio. Dovoljno je zastati i poslušati vlastiti odjek. Dovoljno je zamisliti generacije koje su dolazile s posudama po vodu. Djecu koja su se naginjala nad tamnu površinu i tražila vlastiti odraz. Starce koji su znali da voda iz dubine nikada ne laže.

Danas možda više ne ovisimo o tom jezeru kao nekada. Ali još uvijek ovisimo o onome što ono simbolizira — o izvoru koji ne presušuje lako. O dubini koja ne traži priznanje. O tišini koja hrani.

Pećina je ulaz.
Jezero je srce.
Potok je glas.

I svaki od njih govori isto: ono što je skriveno, ne znači da ne postoji. Ponekad najveća snaga leži upravo ispod naših nogu.

U tišini.
U dubini.
U vodi koja pamti.